له نویو اصلاحاتو سره

2019

دغیر عضوی مرکبونو نوم ایشودنه

دمتوسطی او لیسی دوری د شاگردانو لپاره

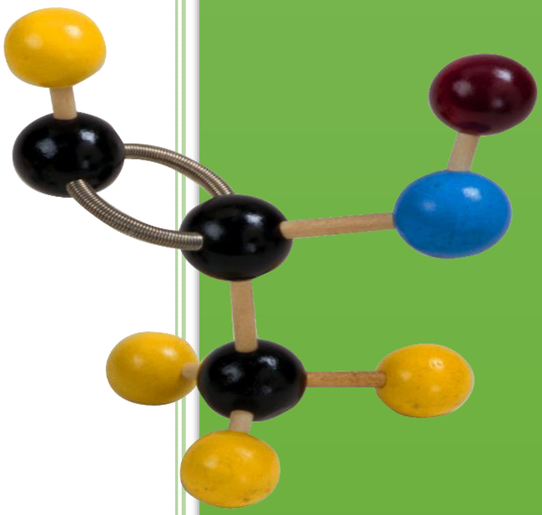

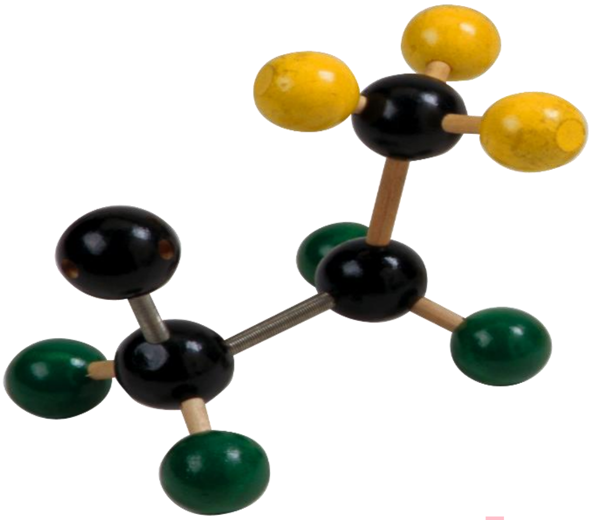

ترتیب کوونکی: شمس الرحمن«رشیدی»

Ketabton.com

shamsorhmanrashidy@gmail.com

3/30/2019

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالی

خپلی ګرانی مورجانی او ګران

پلارجان ته چی تر هرڅه یی زیاته

مینه راکړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

لړلیک .... ج

دپیل خبری .... د

غیر عضوی مرکبونه 1

دغیرعضوی مرکبونو ویشنه 1

اکسایدونه 2

اکسدیشن (Oxidation) 2

د اکسایدونو ډولونه 2

۱:غیرفلزی اکسایدونه : 2

دغیرفلزی اکسایدونو نوم ایښودنه: 3

۲: فلزی اکسایدونه: 4

د فلزی اکسایدونو نوم ایښودنه 4

د اکسایدونو علمی نوم ایښودنه : 5

۳: امفوتریک اکسایدونه 5

۴:خنثی اکسایدونه 6

تیزابونه 6

دری ګونی (اکسیجن) لرونکی تیزابو نوم ایښودنه 7

څلورم اصلی ګروپ تیزابونه: 7

پنځم اصلی ګروپ تیزابونه: 8

د شپږم اصلی ګروپ عناصر: 9

داووم ګروپ تیزابی عناصر 9

القلی (Base)یا قلوی ګانی 10

مالګی یا منرالونه (Salts) 11

دوه عنصره مالګی 11

علمی نوم ایښودنه 13

داکسیجن لرونکی یا دری عنصره مالګی 13

څلور عنصره تیزابونه یا مالګی 14

القلی مالګی 15

اخځلیکونه 16

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپيل خبری

الحمدالله رب العلمين والسلام علي سيد الانبياً والمرسلين وعلي اله واصحابه اجمعين وعلي من تبعهم الي يوم الدين :
اما بعد فاعوذ باالله من الشيطن الرجيم . بسم الله الرحمن الرحيم ط

(والانعام خلقها لكم فيهادفً ومنها تاكلون .ولكم فيها جهال حين تريحون وحين تسرحون)

(سورة النحل پاره ١٤ آياتون ٤-٦)

دا چې نړۍ نن د ژوند په پرمختللو پړاونو كې ده او د نړۍ عالمان يو تر بله دانسان د ژوند لپاره د سهولتونو په رامنځ ته كولو كې ګړندۍ هڅې كوي . چې څنګه كولای شي د انسانانو دژوند لپاره لااسانتياوي برابرې كړي .

په وروستيو وختونو كې د پښتو ژبې د بډاينې لپاره هڅې شوې او تر ډېره بريده په هر اړخ كې د پرمختګ په لور ګامونه اخلي .په دې لړۍ كښې هم د يوی ستن په اندازه برخه واخيسته او د غير عضويې كيميا په برخه كې مې د غيرعضويې مركبونو نوم اېښودنې په اړه ځينې مطالب په لنډ ډول چمتو كړل.

تر خپل وس او توان پورې مې د لفظي ستونزو په له منځه وړلو كې هڅه كړې .

په همدې هيله چې افغانان وروڼه او خويندې به ترينه ګټه واخلي .

دتېروتنو په صورت كې ښښنه راته وكړئ او سالېمې نيوكې مه راڅخه سپموئ.

په درنښت

شمس الرحمن(رشيدی)

داسلامی تمدن مركز غـــــــزنی ولايت

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

غیر عضوی مرکبونه

غیر عضوی مرکبونه هغه مرکبونه دی چی په خپل ترکیب(جوړښت) کی د کاربن او هایدروجن عناصر ونه لری خو په ځینو کی چی شته هغه بیا د عضوی مرکبونو خواص نه لری.

مثال: اوبه (H_2O)، کاربن ډای اکساید (CO_2) کاربونیتونه(($CaCO_3$, $NaCO_3$, $NaHCO_3$, $Ca(CH_3)$) او داسی نور دا ټول د غیرعضوی مرکبونو له جملی څخه دی.

دغیرعضوی مرکبونوشمیر نظر عضوی مرکبونو ته لیږ ده تقریبا اد اتوسوو زرو(۸۰۰۰۰۰) په شاوخوا کی ده .

دغیرعضوی مرکبونو تعاملات ګړندی دی چی زیات یی بغیر له تودوخی او کتلست څخه سرته رسیږی ،مالیکولی کتله یی کمه ده آیونی قطبی اشتراکی اړیکه لری او همداشان ډیر یی د بریشنا تیرونکی (هادی) دی.

دغیرعضوی مرکبونو ویشنه

غیرعضوی مرکبونه په څلورو برخو باندی ویشل شوی.

I. اوکسایدونه (Oxides)
II. تیزابونه (Acids)
III. القلی ګانی (Base)
IV. مالګی (Mineral)

اکسایدونه دوه عنصره مرکبونه دی او په څلورو برخو باندی ویشل شوی دی.

A. غیر فلزی اکسایدونه
B. فلزی اکسایدونه
C. امفوتریک اکسایدونه
D. خنثی اکسایدونه

القلی ګانی څو عنصره مرکبونه دی او تیزابونه او مالګی دوه برخی لری :

1. څو عنصره مرکبونه
2. دوه عنصره مرکبونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

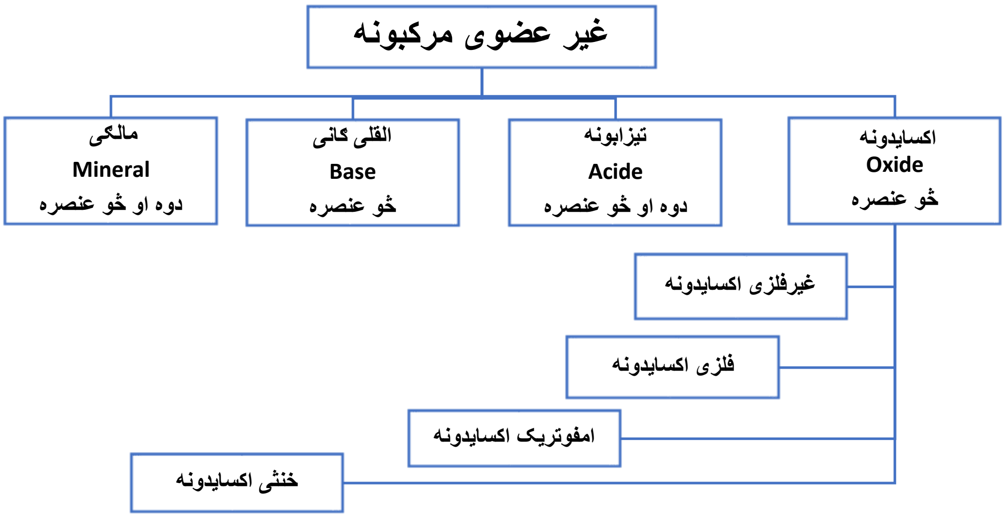

اکسایدونه

اکسایدونه هغه مرکبونه دی چی د اکسیجن (O_2) او نورو عناصرو له تعامل څخه لاسته راځی.

عنصر + اکسیجن ------------->اکسایدونه

$S + O_2$ ------------→ SO_2

$C + O$---------------→ CO_2

$Fe + O$--------------→ FeO

اکسدیشن (Oxidation)

د اکسیجن(O_2) عنصر د فلز او غیرفلز سره اکسایدونه جوړوی د اکساید جوړیدنی ته د اکسیدیشن عملیه وایی.

یا د اکسیجن(O_2) نصبول په بله ماده باندی عبارت له اکسیدیشن څخه ده.

د اکسایدونو ډولونه

۱:غیرفلزی اکسایدونه :

د غیر فلز اکسیدیشن عملیه غیر فلزی اکساید جوړوی.

غیرفلزونه+ O_2 ------------> غیر فلزی اکسایدونه

$S + O_2$------------->SO_2

(c) ketabton.com: The Digital Library

او داسی نور لکه (CO_2 , SO_3 , NO_2 , N_2O_5 , N_2O_3) هم جوړوی

قانون: غیرفلزی اکسایدونه تیزابی اکسایدونه دی چی دغیرفلزی اکسایدونو تعامل د اوبو سره غیرفلزی تیزاب جوړوی
.

H_2O + غیرفلزی اکسایدونه --------------> تیزاب

$SO_3 (g) + H_2O (l)$ -----------------------> H_2SO_4

$CO_2 + H_2O (l)$ -----------------------> H_2CO_3

دغیرفلزی اکسایدونو نوم اینبودنه:

د غیرفلزونو په نوم اینبودنه کی اول د غیرفلز نوم او بیا د (mono, di,tri,tetra,penta) وروستاړی او د هغه ځخه وروسته د اکساید (Oxide) کلمه ذکر کوو.

غیر فلزونه متحول ولانس لری نو ځکه مختلف مرکبات جوړوی .

مثالونه:

دغیر فلزی اکساید فورمول	مختاړی	دغیرفلز نوم	وروستاړی	د اکساید کلمه
CO	-	Carbon	mono	Oxide
CO_2	-	Carbon	di	Oxide
SO	-	Sulfur	mono	Oxide
SO_2	-	Sulfur	di	Oxide
SO_3	-	Sulfur	tri	Oxide
N_2O	Di	Nitrogen	mono	Oxide
N_2O_3	Di	Nitrogen	tri	Oxide
N_2O_5	Di	Nitrogen	penta	Oxide
P_2O	Di	phosphorus	mono	Oxide
P_2O_3	Di	phosphorus	tri	Oxide
P_2O_5	Di	phosphorus	penta	Oxide

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲: فلزی اکسایدونه:

فلزونه د O_2 سره تعامل کوی او فلزی اکسایدونه جوړوی او فلزی اکسایدونو ته القلی اکسایدونه هم ویلای شو ځکه چی : قانون:

القلی <--------- فلزی اکسایدونه + H_2o

د فلزی اکسایدونو نوم ایښودنه

۱: اول د فلز نوم بیا د اکساید کلمه ذکر کوو:

دفلز اکساید فورمول	دفلز نوم	د اکساید کلمه
Li_2o	lithium	Oxide
Na_2O	Sodium	Oxide
K_2O	Potassium	Oxide
Mg O	Magnesium	Oxide
Ca O	Calcium	Oxide
Al_2o	Aluminum	Oxide
Zn O	Zink	Oxide

۲: که فلزد متحول او څو ولانسه لرونکی وه په دی حالات کی د فلز نوم ورسره که لوړ ولانس وه د (ic) وروستاړی او که د ټیټ ولانس لرونکی وه د (ous) وروستاړی ذکر بیا ور پسی د (oxide) اکساید کلمه ذکر کوو.

دفلز اکساید فورمول	دفلز نوم	د اکساید کلمه
$Fe^{+2}O^{-2}$	Ferrous	Oxide
$Fe_2{}^{+3}O^{-2}{}_3$	Ferric	Oxide
$Cu^{+1}{}_2O^{-2}$	Cuprous	Oxide
$Cu^{+2}O^{-2}$	Cupric	Oxide
$Hg^{+1}O^{-2}$	Mercurous	Oxide
$Hg^{+2}O^{-2}$	Mercuric	Oxide

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اکسایدونو علمی نوم ایښودنه :

په علمی نوم ایښودنه سره د عنصر نوم بیا د عنصر د اکسیډیشن نمبر په واړه قوس کی او بیا د اکسید کلمه ذکر کوو:

دمرکب فورمول	د مرکب نوم	داکسدیشن نمبر	د اکساید کلمه
CO	Carbon	(I)	Oxide
CO_2	Carbon	(II)	Oxide
FeO	Iron	(I)	Oxide
FeO_3	Iron	(III)	Oxide

۳: امفوتریک اکسایدونه

امفوتریک اکسایدونه هغه اکسایدونه دی چی دوه گونی خاصیت ولری یعنی هم تیزابی او هم القلی خاصیت ولری.

یعنی د القلی په وړاندی د تیزاب او د تیزاب په وړاندی د القلی خاصیت شکاره کوی .

قانون: مالگه + H_2O -----------------------> تیزابونه + القلی

مالگه + H_2O -----------------------> القلی + امفوتریک اکساید

مالگه + H_2O -----------------------> تیزاب + امفوتریک اکساید

امفوتریک اکسایدونه دغه دی:

د مرکب فورمول	د مرکب نوم	د اکساید کلمه
Al_2O_3	Almunim	Oxide
As_2O_3	Arsenic	Oxide
Sb_2O_3	Chromium	Oxide
ZnO	Zink	Oxide
PbO	Pulmbium	Oxide
SnO	Stadium	Oxide
H_2O	Hydrogen	Oxide

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴:خنثی اکسایدونه

خنثی اکسایدونه هغه اکسایدونه دی چی نه تیزابی او نه هم القلی خاصیت ولری.

مثال:

دمرکب فورمول	مختاړی	دمرکب نوم	وروستاړی	د اکساید کلمه
CO	-	Carbon	-	Oxide
N_2O	Di	Nitrogen	mono	Oxide
NO	mono	Nitrogen	mono	Oxide
NO	-	Nitrogen	-	Oxide

تیزابونه

د تیزاب یا اسید کلمه (Acid) د (Acidus) یونانی کلمی څخه اخستل شوی ده چی معنی یی تروش والی او تریوالی ده .

د تیزابو په باره کی د ارینوس تعریف: تیزابونه هغه مرکبونه دی چی په اوبو کی د حل کیدو په وخت کی د هایدروجن(H^+) آیون جوړ کړی.

تیزابونه کیدای شی دوه عنصره یا څو عنصره وی .

H +غیرفلز ---------------------- >acid

دغه لاندی تیزابونه په نوم ایشودنه کی نه دی شامل :

1. هایدرولین (N_2H_4)
2. آمونیا (NH_3)
3. اوبه (H_2O)
4. میتان (CH_4)

که تیزابونه په اوبو کی شتون ولری نو په نوم اینبودنه کی یی اول د (Hydro)هایدرو کلمه بیا د غیر فلز نوم بیا د لوړ اکسیدیشن نمبر لپاره (ic) او د ټیټ نمبر اکسیدیشن لپاره (ous) وروستاړی ذکر بیا د داسید(acid) کلمه ذکر کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسید کلمه	وروستاړی	دغیرفلزنوم	دهایدورو کلمه	دمرکب فورمول
acid	ic	Flor	Hydro	HF
acid	ic	clor	Hydro	HCL
acid	ic	Brom	Hydro	HBr
acid	ic	Icon	Hydro	HI
acid	ous	sulfa	Hydro	H_2S
acid	ic	phosphor	Hydro	H_3P
acid	ic	Cyan	Hydro	HCN

او که په اوبو کې شتون ونه لري اول هایدروجن(Hydrogen)بیا غیر فلزنوم بیا (ide)کلمه لیکو.

وروستاړی	دغیرفلزنوم	دهایدوروجن کلمه	دمرکب فورمول
ide	Flor	Hydrogen	HF
ide	clor	Hydrogen	HCL
ide	Brom	Hydrogen	HBr
ide	Iocl	Hydrogen	HI
ide	sulf	Hydrogen	H_2S
ide	phosphor	Hydrogen	H_3P
ide	Cyan	Hydrogen	HCN

هایدروجن سیانید Hydrogen Cyanide یو دری عنصره مرکب ده خو اکسیجن نه لری ځکه په دوه گونی تیزابو کی شمیرل کیږی.

دری گونی (اکسیجن) لرونکی تیزابو نوم ایښودنه

دا تیزابونه په خپل جوړښت کی اکسیجن هم لری او د ځلورم اصلی گروپ څخه شروع ده:

ځلورم اصلی گروپ تیزابونه:

ځلورم اصلی گروپ عناصر دوه مثبت ولانسونه لری یا اکسیدبشن نمبر لری چی عبارت دی له [+4,+2] دی او دا دوه ډوله اکسیجن لرونکی تیزابونه جوړوی.

مرکزی عنصر: هغه عناصر دی چی په یومالیکول کی دلوړ اکسیدیشن نمبر لرونکی وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمرکزی عنصر نوم+ic+acid<------ $^{+4}$ ------د مرکزی عنصر اکسیدیشن نمبر مطابق کروپ

دمرکزی عنصر نوم+ous+acid<------ $^{+2}$ ------د مرکزی عنصر اکسیدیشن نمبر ۲واحد کم کروپ

مثالونه

دمرکب فورمول	نوم	وروستاړی	داسید کلمه
$H^{+1}_2C^{+4}O^{-2}_3$	Carbon	ic	acid
$H^{+1}_2C^{+2}O^{-2}_2$	Carbon	ous	acid
$H^{+1}_2Si^{+4}O^{-2}_3$	Silico	ic	acid
$H^{+1}_2Si^{+2}O^{-2}_2$	Silico	ous	acid

پنځم اصلی ګروپ تیزابونه:

پنځم اصلی ګروپ عناصردری ولانسونه لری یا اکسیدیشن نمبر لری چی عبارت دی له [+5,+3,+1] دی او دا دری ډوله اکسیجن لرونکی تیزابونه جوړوی.

دمرکزی عنصر نوم+ic+acid<------ $^{+5}$ ------د عنصر اکسیدیشن نمبر مطابق کروپ

دمرکزی عنصر نوم+ous+acid<------ $^{+3}$ ------د عنصر اکسیدیشن نمبر۲واحد کم کروپ

دمرکزی عنصر نوم+Hypo+ic+acid<------ $^{+1}$ ------د عنصر اکسیدیشن نمبر۴واحد کم کروپ

مثالونه

دمرکب فورمول	مختاړی	نوم	وروستاړی	داسید کلمه
$H^{+1}N^{+5}O^{-2}_3$		Nitr	ic	acid
$H^{+1}N^{+3}O^{-2}_2$		Nitr	ous	acid
$H^{+1}N^{+1}O^{-2}$	Hypo	Nitr	ous	acid
$H^{+1}_3P^{+5}O^{-2}_4$		Phosphor	ic	acid
$H^{+1}_3P^{+3}O^{-2}_3$		Phosphor	ous	acid
$H^{+1}_3P^{+1}O^{-2}_2$	Hypo	Phosphor	ous	acid
$H^{+1}_3As^{+5}O^{-2}_4$		Arsen	ic	acid
$H^{+1}_3As^{+3}O^{2}_4$		Arsen	ous	acid
$H^{+1}_3As^{+1}O^{-2}_4$	Hypo	Arsen	ous	acid

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شپږم اصلي ګروپ عناصر:

د شپږم کروپ عناصر هم د پنځم کروپ په شان دی او نوم ایشودنه یی هم د پنځم ګروپ په شان ده ځو د اکسیدیشن نمبر یی فرق کوی چی عبارت دی له [+6,+4,+2] څخه .

مثالونه

داسید کلمه	وروستاړی	نوم	مختاړی	دمرکب فورمول
acid	ic	Sulfur		$H^{+1}_2S^{+6}O^{-2}_4$
acid	ous	Sulfur		$H^{+1}_2S^{+4}O^{-2}_3$
acid	ous	Sulfur	Hypo	$H^{+1}_2S^{+2}O^{2}_2$
acid	ic	Selen		$H^{+1}_2Se^{+6}O^{-2}_4$
acid	ous	Selen		$H^{+1}_2Se^{+4}O^{-2}_4$
acid	ous	Selen	Hypo	$H^{+1}_2Se^{+2}O^{-2}_4$

داووم ګروپ تیزابی عناصر

د اووم ګروپ د اکسیدیشن نمبرونه دغه څلور دی [+1,+3,+5,+7].

per & Hyper------->$^{+7}$------د عنصر اکسیدیشن نمبر مطابق کروپ دمرکزی عنصر نوم+ic+acid

------->$^{+5}$------د عنصر اکسیدیشن نمبر۲واحد کم کروپ دمرکزی عنصر نوم+ic+acid

------->$^{+3}$------د عنصر اکسیدیشن نمبر۴واحد کم کروپ دمرکزی عنصر نوم+ous+acid

Hypo+------->$^{+1}$------د عنصر اکسیدیشن نمبر٦واحد کم کروپ دمرکزی عنصر نوم+ous+acid

(c) ketabton.com: The Digital Library

مثالونه

دمرکب فورمول	مختاړی	نوم	وروستاړی	داسید کلمه
$H^{+1}Cl^{+7}O^{-2}_{4}$	per	color	ic	acid
$H^{+1}Cl^{+5}O^{-2}_{3}$	.	color	ic	acid
$H^{+1}Cl^{+3}O^{-2}_{2}$	.	color	ous	acid
$H^{+1}Cl^{+1}O^{-2}$	Hypo	color	ous	acid
$H^{+1}Br^{+7}O^{-2}_{4}$	per	Brom	ic	acid
$H^{+1}Br^{+5}O^{-2}_{3}$	.	Brom	ic	acid
$H^{+1}Br^{+3}O^{-2}$	.	Brom	ous	acid
$H^{+1}Br^{+1}O^{-2}$	Hypo	Brom	ous	acid

القلی (Base)یا قلوی گانی

د القلی (Alkali) یوه عربی کلمه ده چی ایرو ته وایی .

القلی هغه مرکبونه دی چی په اوبو کی دحل کیدو په وخت کی د هایدروکسل آیون (OH) تولیدوی .

فلزی اکسایدونه له اوبو سره تعامل کوی او قلوی جوړوی .

هغه فلزونه چی ثابت ولانس ولری یو ډول قلوی جوړوی چی اول د فلز نوم بیا د هایدوکساید کلمه اخلو:

مثالونه:؟.

دمرکب فورمول	نوم	دهایدروکساید کلمه
$li^{+1}(OH^{-1})$	lithium	Hydroxide
$Na^{+1}(OH^{-1})$	Sodium	Hydroxide
$K^{+1}(OH^{-1})$	potassium	Hydroxide
$Ca^{+2}(OH^{-1})$	calcium	Hydroxide
$Mg^{+2}(OH^{-1})_{2}$	Magnesium	Hydroxide
$Al^{+3}(OH^{-1})_{3}$	AlmunuIm	Hydroxide

هغه فلزونه چی متحول ولانس ولری مختلفی قلویانی جوړوی اول د فلز د نوم بعد دلوړاکسیدیشن لپاره (ic) کلمه او د ټیټ ولانس لپاره د (ous) کلمه بیا د هایدروکساید کلمه ذکر کوو ..

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمرکب فورمول	نوم		دهایدروکساید کلمه
$Fe^{+2}(OH^{-1})_2$	Fer	ous	Hydroxide
$Fe^{+3}(OH)_3$	Fer	ic	Hydroxide
$Cu^{+1}(OH^{-1})$	Cupper	ous	Hydroxide
$Cu^{+2}(OH^{-1})_2$	Cupper	ic	Hydroxide
$Hg^{+1}(OH^{-1})$	Mercur	ous	Hydroxide
$Hg^{+2}(OH^{-1})_2$	Mercur	ic	Hydroxide

مالگی یا منرالونه (Salts)

هغه وخت چې غیرفلزونه د فلز سره تعامل وکړی نو مالگی او منرالونه جوړوی .

کله چې قلوی له تیزابو سره تعامل وکړی مالگی جوړوی .

فلز + غیر فلز -----------------------> مالگی او منرالونه

دوه عنصره مالگی

هغه فلزونه چې ثابت ولانس ولری یوډول مالگه جوړوی په نوم ایښودنه کی اول د فلز نوم بیا دغیرفلز نوم بیا د (ide) وروستاړی ذکر کوو.

۱: هالایدونه چې د اووم گروپ عناصر دی Halide

عنصر + X^{-1}_2

دمرکب سمبول	دفلزنوم	دغیرفلزنوم	د(Ide) کلمه
$Na^{+1}Cl^{-1}$	Sodium	Color	ide
$K^{+1}Br^{-1}$	potassium	Brom	ide
$Li^{+1}I^{-1}$	Latium	Iod	ide
$Al^{+3}Cl^{-1}_3$	Almunium	Color	ide

Halogens X_2 ---> Fe, Cl2, Br2, I

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲: سلفایدونه — Sulfide

دمرکب سمبول	دفلزنوم	دغیرفلزنوم	د(Ide) کلمه
$Na^{+1}{}_2S^{-2}$	Sodium	Sulf	ide
$K^{+1}{}_2S^{-2}$	potassium	Sulf	ide

عنصر S^{-2}+

۳: نایترایت — Nitride

عنصر N^{-3} +

دمرکب سمبول	دفلزنوم	دغیرفلزنوم	د(Ide) کلمه
$K^{+1}{}_3N^{-3}$	potassium	Nitr	ide
$Al^{+3}N^{-3}$	Almunium	Nitr	ide

۴:فاسفید — Phosphide

عنصر P^{-3} +

دمرکب سمبول	دفلزنوم	دغیرفلزنوم	د(Ide) کلمه
$Na^{+1}{}_3S^{-3}$	Sodium	Phosph	ide
$Mg^{+2}{}_3N^{-3}{}_2$	Magnesium	Phosph	ide

۵:کاربونید — Carbide عنصر+C^{-4}

دمرکب سمبول	دفلزنوم	دغیرفلزنوم	د(Ide) کلمه
$Ca^{+2}{}_2C^{-4}$	Calcium	Carb	ide
$AL^{+3}{}_4N^{-4}{}_3$	Almunium	Carb	ide

٦:سیانایډ — Cyanide عنصر+CN^{-4}

دمرکب سمبول	دفلزنوم	دغیرفلزنوم	د(Ide) کلمه
$Ca^{+2}CN^{-1}{}_2$	Calcium	Cyan	ide
$K^{+1}{}_4CN^{-1}$	Potassium	Cyan	ide

هغه فلزونه چې متحول ولانس ولری د لوړ اکسیدیشن لپاره د (ic) کلمه او د ټیټ ولانس لپاره د(ous) کلمه ذکر کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغیرفلزنوم	دفلزنوم	دمرکب سمبول
Coloride	Ferous	$F^{+2}Cl^{-1}{}_{2}$
Coloride	Ferric	$F^{+3}Cl^{-1}{}_{3}$
Sulfide	Ferous	$Fe^{-2}S^{-2}$
Sulfide	Ferric	$Fe^{+3}{}_{2}S^{-2}{}_{3}$
Coloride	Cupric	$Cu^{+2}Cl^{-1}{}_{2}$

علمی نوم اینبودنه

اول د فلز نوم بیا د اکسیدیشن نمبر په قوس او دغیر فلز په اخیر کی د (ide) کلمه ذکر کوو.

دغیرفلز نوم او IDE کلمه	د اکسیدیشن نمبر	دفلزنوم	دمرکب سمبول
Sulfide	II	Iron	$F^{+2}S^{-2}$
Sulfide	III	Iron	$F^{+32}Cl^{-2\ 3}$
Coloride	I	Coper	$Cu^{+1}Cl^{-1}$
Coloride	II	Coper	$Cu^{+2}Cl^{-1}{}_{2}$
Bromide	I	Mercory	$Hg^{+1}Br^{-1}$
Bromide	II	Mercory	$Hg^{-2}Br^{-1}{}_{2}$

داکسیجن لرونکی یا دری عنصره مالگی

اکسیجن لرونکی مالگو نوم ایښودنه د اکسیجن لرونکو تیزابو په اساس باندی کیږی .

داکسیجن لرونکو تیزابو او مالگو ترمنځ لاندی فرقونه دی.

1) په مالگو کی اول عنصر فلز ده څکه دفلزنوم اول اخیستل کیږی.
2) هغه تیزابونه چی (ic)ولری په مالگو کی په (ate) باندی ختمیږی.
3) هغه تیزابونه چی (ous)ولری په مالگو کی په (ite) باندی ختمیږی.
4) د (per) او (Hypo) څخه هم کار اخیستل شوی.

مثالونه په راتلونکی صفحه کی دی ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمرکب سمبول	دفلزنوم	غیرفلز او وروستاړی
$Ca^{+2}C^{+4}O^{-2}_{3}$	Calcium	Carbonate
$Ca^{+2}C^{+2}O^{-2}_{2}$	Calcium	Carbonite
$Na^{+1}N^{+5}O^{-2}_{3}$	Sodium	Nitrate
$Na^{+1}N^{+3}O^{-2}_{2}$	Sodium	Nitrite
$Na^{+1}N^{+1}O^{-2}$	Sodium	hypo Nitrite
$Al^{+3}P^{+5}O^{-2}_{4}$	Almunium	phosphate
$Al^{+3}P^{+3}O^{-2}_{3}$	Almunium	phosphite
$Al^{+3}P^{+1}O^{-2}_{2}$	Almunium	hypo phosphite
$Mg^{+2}S^{+6}O^{-2}_{4}$	Magnisium	Sulfate
$Mg^{+2}S^{+4}O^{-2}_{3}$	Magnisium	Sulfite
$Mg^{+2}S^{+2}O^{-2}$	Magnisium	hypo Sulfite
$Na^{+1}Cl^{+7}O^{-2}_{4}$	Sodium	per Colorate
$Na^{+1}Cl^{+5}O^{-2}_{3}$	Sodium	Colorate
$Na^{+1}Cl^{+3}O^{-2}_{2}$	Sodium	Colorite
$Na^{+1}Cl^{+1}O^{-2}$	Sodium	hypo Colorite
$Ca^{+2}(IO^{4)-1}_{2}$	Calcium	per iodate
$Ca^{+2}(IO^{3)-1}_{2}$	Calcium	Iodate
$Ca^{+2}(IO^{2)-1}_{2}$	Calcium	Iodite
$Ca^{+2}(IO^{)-1}_{2}$	Calcium	hypo Iodite

څلور عنصره تیزابونه یا مالګې

هغه مالګې دی چې په خپل جوړښت کې دنورو سربیره د هایدروجن عنصر هم ولری نو په دی خاطر ورته څلور عنصره وایي چې په خپل ترکیب کې (فلز ، غیرفلز ، هایدروجن ، اکسیجن) لری .

په نوم ایښودنه کې دتیر په شان د فلز نه وروسته د (Bi , Hydro) استفاده کیږی.

دمرکب سمبول	دفلزنوم	غیرفلز او وروستاړی
Na+1Cl+7O-24	Sodium	per colocate
Na+1Cl+5O-23	Sodium	colorate
Na+1Cl+3O-22	Sodium	colorite
Na+1Cl+1O-2	Sodium	hypo colorite
Ca+2(IO4)-12	Calcium	per iodate
Ca+2(IO3)-12	Calcium	Iodate

(c) ketabton.com: The Digital Library

Ca+2(IO2)-12	Calcium	iodaite
Ca+2(IO)-12	Calcium	hypo iodaite

القلی مالگی

هغه مالگی چی په خپل جوړښت کی د هایدروکسل (OH) ګروپ ولری .

په نوم ایښودنه کی اول دفلز نوم بیا د هایدروکسی (Hydroxi) کلمه او اخیر د غیر فلز نوم او ورسره د (ide) وروستاړی ذکر کوو.

دمرکب سمبول	دفلزنوم	غیرفلز او وروستاړی
$Ca^{+2}(OH)^{-1}Cl^{-1}$	Calcium	hydroxi Color ide
$Mg^{+2}(OH)^{-1}Br^{+1}$	Magnesium	hydroxi Bromide
$Na^{+1}{}_2(OH)^{-1}I^{-1}$	Sodium	hydroxi Iodide
$Al^{+3}(OH)^{-1}{}_2Cl^{-1}$	Aluminum	di hydroxi color ide
$Al^{+3}(OH)^{-1}Cl^{2}$	Aluminum	di hydroxi color ide
$K^{+1}{}_2(OG)^{-1}Br^{-1}$	Potassium	hydroxi Bromide

د ګرانو لوستونکو څخه یوه هیله : هر انسان له ځانه پوره نده او هم نشی کیدای چی یو انسان دی په یوه موضوع کی مکمل معلومات ولری نو په دی اساس به زما دغه وړه رساله هم له غلطیو خالی نه وی نو ستاسی څخه هیله لرم چی د اصلاح لپاره یی راسره د ایمانی د ندی او وروړګلوی په خاطر مرسته راسره وکړی.

E-mail : Shamsorhmanrashidy@gmail.com

Facebook: https://facebook.com/Shama.Rashidy.1

Phone Number: +93-744-482-180

ومن الله توفیق

پای

قره باغ – غـــزنـــی

۱۳۹۷/حوت/۲۳

۹:۵۵ق.ظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخځلیکونه

1. نهالگر.پوهاند شیرمحمد ـ عمومی کیمیا چاپ کال ۲۰۰٦ – میهن خپرندویه ټولنه
2. بارگزی ، انجینر محمدظاهر ،اسانه کیمیا ،کال ۱۳۸۴ ل ل
3. ماموند ، خیر محمد ،عمومی کیمیا ،کال ۱۳۹۲
4. کیمیا ، افغان ترک ، پنځم ایډیشن
5. خاموش،عظیم ،پیشتاز کانکور ،۱۳۹۴
6. د مکتب نوی درسی نصاب کیمیا ټوولګی اووم ۱۳۹۵
7. د مکتب نوی درسی نصاب کیمیا ټوولګی اتم ۱۳۹۵
8. د مکتب نوی درسی نصاب کیمیا ټوولګی لسم ۱۳۹۵
9. د مکتب نوی درسی نصاب کیمیا ټوولګی یولسم ۱۳۹۵
10. www.chimistry.com
11. په انترنیت کی مختلف سایټونه د کیمیا د څانګی مربوط.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library